

Beantwoording vragen van de raad

Datum collegevergadering	2-2-2021
Zaaknummer	11573-2021
Naam raadslid	Marc Hillebrink
Fractie	D66V
Portefeuillehouder(s)	M. Steijn

Onderwerp: Informatieplicht Participatiewet – terugvorderen uitkering

Toelichting bij de vragen:

Aanleiding tot deze vragen is een recente rechterlijke uitspraak inzake uitvoering van de participatiewet. Een bijstandsgerechtigde afkomstig uit de gemeente Wijde Meren ontving regelmaat boodschappen. Deze werden beschouwd als inkomen waarover de gerechtigde informatie had moeten geven. Resultaat is dat de gerechtigde het inkomen moet terugbetalen en een boete opgelegd heeft gekregen, in dit geval van €7.000,—.

Het bestrijden van uitkeringsfraude is een belangrijk onderdeel van het beleid rondom werk en inkomen. Aan de andere kant worden inwoners gevraagd om naar elkaar om te kijken en in hun netwerk hulp te zoeken. D66Velsen zou het daarom logisch vinden dat wanneer sprake is van informele hulp deze situatie vrij te stellen van inlichtingenplicht en niet te korten op de uitkering.

Uit nadere berichtgeving komt naar voren dat gemeenten verschillend omgaan met dit soort situaties. Het verschil kan zitten in de hoogte van een eventuele vrijstelling voor giften, de wijze van handhaving en de hantering van de hardheidsclausule in de participatie-verordening. De fractie van D66Velsen wil met het stellen van onderstaande vragen zicht krijgen wat de werkwijze van gemeente Velsen is bij het terugvorderen van uitkeringen.

Vraag 1

- In hoeverre is bij het college een situatie rondom terugvorderen van uitkeringen, zoals deze in de gemeente Wijde Meren heeft plaatsgevonden herkenbaar voor de Velsense situatie?
- Wat zijn de precieze regels ten aanzien van de inlichtingenplicht voor de Participatiewet die de gemeente Velsen hanteert?

Antwoord vraag 1

- Deze situatie is niet herkenbaar voor Velsen. Ten eerste merken wij op dat er weinig informatie bekend is over de feitelijke situatie in Wijdemeren. Daarom kunnen wij het handelen van Wijdemeren niet vergelijken met de gang van zaken in Velsen. Het dossier lijkt lange tijd uit beeld te zijn geweest, waardoor de situatie niet eerder is opgemerkt. Ook lijkt er onvoldoende communicatie te zijn geweest over inhoud van de inlichtingenplicht.
- De inlichtingenplicht is wettelijk vastgelegd in artikel 17 lid 1 van de Participatiewet. De inlichtingenplicht is een belangrijke plicht voor degene die bijstand aanvraagt of ontvangt. Deze plicht geldt voor alle wijzigingen in feiten en omstandigheden die nodig zijn voor de vaststelling van het recht op bijstand. Hierbij kun je denken aan een verhuizing of wijziging

in de gezinssituatie, maar ook het ontvangen van inkomsten. Wanneer een inwoner bijstand aanvraagt, dan leggen we altijd uit wat de inlichtingenplicht inhoudt. Zo zijn onze inwoners hiervan goed op de hoogte. Wanneer de inwoner toch een wijziging niet doorgeeft, dan kijken we bij de beoordeling altijd naar de persoonlijke situatie. Misschien is het niet verwijtbaar of is er sprake van bijzondere omstandigheden. We gaan uit van de bedoeling van de wet en we willen niet dat inwoners in de problemen komen door een strikte uitleg van de wet.

Vraag 2

- a. Tot in hoeverre vallen voedselpakketten en niet geldelijke giften van familie en vrienden (het netwerk) onder de inlichtingenplicht van de Participatiewet?
- b. Tot in hoeverre vallen pakketten/ giften van de voedselbank Velsen, Schuldhulpmaatje IJmond, Leger des Heils, Fonds Urgente Noden en andere instellingen gericht op armoedebestrijding onder de inlichtingenplicht;
- c. In welke mate is het college bereid, mocht het nog niet zo zijn voedselpakketten niet geldelijke giften van familie, vrienden en instellingen gericht op de armoedebestrijding vrij te stellen van inlichtingenplicht van de Participatiewet en hun waarde op nul te stellen?
- d. Wanneer het antwoord op vraag 2C (gedeeltelijk) instemmend is, kan het college aangeven of zij bereid is om de verordening te wijzigen en deze aan de raad voor te leggen?

Antwoord vraag 2

- a. Bijstand voorziet in een bestaansminimum. Het is bedoeld voor de kosten van wonen, verzekering, kleding en boodschappen. Daarom vallen periodiek terugkerende, niet geldelijke giften ook onder de inlichtingenplicht. Deze kunnen worden gebruikt om de dagelijkse boodschappen van te betalen. In de Beleidsregels middelen en verantwoorde giften Participatiewet 2016 gemeente Velsen zijn een aantal uitzonderingen genoemd, de zogenaamde 'verantwoorde giften':
 - Een gift voor bijzondere kosten die niet onder de bijstand vallen;
 - Giften voor bijzondere gelegenheden zoals huwelijk, verjaardag of feestdagen: per jaar maximaal € 250,00 per gezinslid;
 - Zakgeld voor een inwonend minderjarig kind (bijvoorbeeld van de andere ouder of opa en oma: max. € 250,00 per jaar per kind);
 - Giften voor de ontwikkeling of het welzijn van een inwonend minderjarig kind, niet zijnde alimentatie, tot € 250,00 per jaar per kind;**Bovenstaande 4 regelingen kennen een gezamenlijk maximum van de maandelijkse bijstandsnorm per jaar.**
 - Giften die rechtstreeks tot uitstroom uit de bijstand leiden;
 - Giften die gebruikt worden om een vastgestelde schuld af te lossen.
- b. Zowel geldelijke giften als niet geldelijke giften en pakketten vallen onder de inlichtingenplicht. Deze kunnen namelijk gevolgen hebben voor het recht op uitkering. Verantwoorde giften (zie antwoord a) vallen hierbuiten. Ook giften van de Voedselbank of het Fonds Urgente Noden vallen hierbuiten. Het gaat hierbij om organisaties die hulp bieden in bijzondere situaties. Deze situaties worden door de betreffende organisatie getoetst op het inkomenscriterium en noodzakelijkheid van de gift.
- c. Wij beoordelen geldelijke giften aan de hand van de persoonlijke omstandigheden. Een beleidsregel formuleren is niet haalbaar om de volgende redenen:
 - Ten eerste is er in de praktijk geen verschil tussen een geldelijke gift en een niet geldelijke gift. Wekelijks een tas boodschappen ontvangen is gelijk aan wekelijks € 50,- ontvangen om daarmee boodschappen te doen. Het is niet haalbaar om hierin een onderscheid te maken.
 - Daarnaast is het niet aan te tonen of een gift afkomstig is van een familielid/vriend of van een werkgever. We weten daarom niet of er sprake is van zwarte inkomsten.
 - Niet-geldelijke giften kunnen soms leiden tot een levensstandaard waarmee de bijstandsverlening niet verenigbaar is. Dit zou de deur open zetten om een woning of een auto cadeau te krijgen.

Daarom blijft de verplichting gelden om dit soort ontvangsten door te geven bij het college. Vervolgens beoordelen we of de gift wordt vrijgelaten of wordt aangemerkt als middel voor

de bijstandsuitkering. Daarbij houden we rekening met de situatie van de inwoner. Deze beoordelingsruimte in het individuele geval is een belangrijk instrument van de gemeente. Het vrijlaten van alle niet-geldelijke giften is wettelijk niet toegestaan. Maatwerk en individuele afstemming zijn een beter en toereikend instrument om ontvangen giften te beoordelen.

- d. Zie antwoord c.

Vraag 3

- Wat is het aantal fraudevorderingen in 2019/ 2020? Hoeveel van deze fraudegevallen gaven aanleiding om (een deel van) de uitkering terug te vorderen?
- In hoeverre wordt het regelmatig ontvangen van boodschappen en niet melden daarvan gezien als fraude? Hoe kijkt u in dit verband aan tegen het regelmatig gebruik maken van de voedselbank?
- Tot in hoeverre onderzoekt de gemeente Velsen of een fraudevordering onevenredig zware impact heeft op de (financiële) situatie van de inwoner en welke mate van coulance kan, mag en wil de gemeente dan toepassen?

Antwoord vraag 3

- Fraudebedragen worden altijd teruggevorderd. In 2019 waren het er 80, in 2020 waren het er 97. Soms is het nog mogelijk om te veel verstrekte uitkering wegens schending van de inlichtingenplicht met de uitkering te verrekenen. Deze gevallen kunnen we niet eenvoudig in het systeem terughalen.
- Wanneer een dergelijke zaak aan het licht komt, dan nodigen wij de inwoner uit voor een persoonlijk gesprek zodat hij of zij de situatie kan toelichten. Bij de beoordeling kijken we altijd naar de situatie van de inwoner, zoals de mate van verwijtbaarheid en of er sprake is van bijzondere omstandigheden. We kijken dus niet alleen naar de rechtmatigheid, maar ook naar de doelmatigheid van de wet. Hier zijn onze consultants in getraind. Voorbeeld: Het ontvangen van boodschappen door iemand, die bijzonder hoge woonlasten of niet-vergoede medische kosten heeft en hierdoor hogere algemene kosten van het bestaan heeft, wordt anders beoordeeld dan het ontvangen van boodschappen door iemand die reguliere uitgaven heeft en door de besparing op boodschappen een aanzienlijk ruimere levensstandaard heeft dan gebruikelijk is in de bijstand.
- Als we concluderen dat er sprake is van fraude dan gelden de regels uit artikel 58 van de Participatiewet. Op grond van lid 1 heeft de gemeente een verplichting tot terugvordering van onterecht verstrekte uitkering als gevolg van het schenden van de inlichtingenplicht. Hierbij wordt niet gekeken naar de financiële situatie van de inwoner. De gemeente heeft hierin geen beleidsvrijheid.

Vraag 4

- Zijn er naast de bovengenoemde zaken onderdelen van de Participatiewet die de uitvoering voor de gemeente Velsen, onze medewerkers en inwoners problemen en / of ongewenste gevolgen opleveren?

Antwoord vraag 4

Er zijn situaties denkbaar waarbij het opvolgen van de letter van de wet leidt tot situaties die niet verenigbaar zijn met het doel van de wet. Ook zijn er situaties denkbaar waarin de belangen van de Participatiewet botsen met de belangen van bijvoorbeeld de Wet maatschappelijke ondersteuning of de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening. De Participatiewet voorziet in deze situaties door middel van artikel 18 lid 1, wat inhoudt dat de bijstand kan worden afgestemd op de persoonlijke situatie van de inwoner. De medewerkers van Domein Samenleving zijn gemandateerd en in staat om een belangenafweging te maken en te individualiseren wanneer de individuele situatie daar om vraagt.

